İndirgeme ve Verilme

Husserl, Heidegger ve Fenomenoloji üzerine

Jean-Luc Marion

Çeviren
Ufuk Sarı

FOL

Jean-Luc Marion

Fransız felsefeci (d. 1946). Meudon'da doğdu. Paris-Nanterre ve Sorbonne'da edebiyat ve felsefe eğitimi aldıktan sonra 1967'de École normale supérieure'e girdi; burada Jacques Derrida ve Louis Althusser'in öğrencisi oldu. 1971'de felsefe agrégation'unu tamamladı ve Sorbonne'da Ferdinand Alquié ile Geneviève Rodis-Lewis'in yanında çalıştı. Descartes üzerine hazırladığı doktora çalışmalarını 1974 ve 1980'de tamamladı. 1981'de Poitiers Üniversitesi'nde, 1988'de Paris Nanterre Üniversitesi'nde profesör oldu; 1995'te Paris-Sorbonne Üniversitesi'ne dönerek 2012'deki emekliliğine kadar metafizik kürsüsünde görev yaptı. Fenomenoloji, metafizik, Descartes ve fenomenolojik teoloji üzerine çalışmalarıyla tanınan Marion, özellikle "verilme" ve "doygun fenomen" kavramları etrafında geliştirdiği düşüncesiyle çağdaş Fransız felsefesinin önemli isimlerinden biri hâline geldi. 2008'de Académie française üyeliğine seçildi.

Başlıca eserleri: *Sur l'ontologie grise de Descartes* (1975), *L'Idole et la distance* (1977), *Sur la théologie blanche de Descartes* (1981), *Dieu sans l'être* (1982), *Réduction et donation* (1989), *Questions cartésiennes* (1991), *Étant donné* (1997), *De surcroît* (2001), *Le phénomène érotique* (2003), *Le Visible et le révélé* (2005), *Au lieu de soi. L'approche de Saint Augustin* (2008), *Certitudes négatives* (2010), *Le croire pour le voir* (2010), *Reprise du donné* (2016), *D'ailleurs, la Révélation* (2020) ve *La Métaphysique et après* (2023).

Ufuk Sarı

İstanbul'da doğdu (1990). Felsefe alanındaki lisans ve yüksek lisans eğitiminin ardından, halen Université libre de Bruxelles'de (ULB) doktora çalışmalarını sürdürmektedir. Doktora araştırması, Edmund Husserl'in fenomenolojisinde öznelerarasılık, tarihsellik ve toplumsal bilinç meselelerine odaklanmaktadır.

İçindekiler

Sunuş 11

Önsöz 13

Bibliyografik Not 15

Giriş
Haddizatında Fenomenoloji 17

1
Atılım ve Genişleme 21
1. İki Yorum ve Bir Genişleme 21
2. Görü Alanları 33
3. Mevcudiyetin Tamamlanışı 40
4. Anlam Yanlış mı Anlaşılıyor? 46
5. Görü Olmadan Mevcudiyet 51
6. Verilmişliğin Apaçıklığı 62
7. Bir Soru Olarak Verilmişlik 72

2
Varolan ve Fenomen 80
1. Ontolojiyi Oyunun Dışında Bırakmak 80
2. Ontolojinin Yöntemi 86
3. Mevcut Nesnelliğe 'İndirgenmiş Fenomen' 95
4. Görünmeyen Fenomenden 'Varlık Fenomeni'ne 107
5. İndirgemenin İki Anlamı 115
6. İkiye Katlanan İndirgeme; 'Dasein' 123
7. İkiye Katlanan İndirgeme; Hiç 130

3
Ego ve Dasein 139
1. Heidegger'in Yolu Üstünde Descartes Figürü 139
2. İlksel Yüzleşmenin Fenomenolojik Gerekçeleri 143
3. İlk İhmal: 'Ego sum'un Belirsizliği 151
4. İkinci İhmal: Dünya-İçinde Varolanın Kalıcılığı 157
5. 'Ego'nun Sökümü Olarak 'Dasein' 163
6. 'Ego'nun Teyidi Olarak 'Dasein' 171
7. 'Ego'nun Tekrarı 179

4
Varlık Sorusu ya da Ontolojik Fark 187
1. Atılım ve Fark: "Sein und Zeit" 187
2. Belirme ve Gecikme 190
3. Çeşitli Kullanım ve Notlar 197
4. En Asli Düşünülmeyen 207
5. 'Varlık Sorusu'nun 'Ontolojik Fark'a İndirgenemezliği 215
6. Sorgulama Olarak Varlık Sorusunun Ontik Önceliği 224
7. 'Ontolojik Fark' Yoluyla Ontolojik Farkın Göz Ardı Edilmesi 229

5
Varlık ve Bölge 237
1. Ontolojinin Olanağı 237
2. 'Evrensel ve Sahici Ontoloji' Olarak Fenomenoloji 240
3. Ontolojinin Anonim Kavramı 243
4. Nesnelliğin Formel Durumu 247
5. İlk Yetersizlik – Evrenselliğe Göre 255
6. İkinci Yetersizlik – İndirgemeye Göre 261
7. Varlığın Dışındaki 'Ben' 268

6
Hiç ve Talep 277
1. 'Varlık Fenomenine' Erişim 277
2. 'Dasein'ın Hâlleri 280
3. Varlık Olarak Hiç'in Hermenötiği 294
4. Son Çağrı: Talep 303
5. Derinliklerin Sıkıntısı 311
6. Üçüncü İndirgeme 322
7. 'Şurada' Varlığın Dışında 330

Verilmenin Figürleri 338

Dizin 341

Sunuş

Heidegger'in sözleriyle, fenomenoloji söz konusu olduğunda, olanak, edimselliğin ötesine geçer. Bu sadece *Mantık Araştırmaları*'nın açılışını yaptığı felsefenin yeni başlangıcının Husserl'in 'atılımına' –yani fenomeni kendini verdiği kadarıyla ve kendini verdiği gibi düşünmeye– açıldığı anlamına gelmez, aynı zamanda indirgeme yönteminin herhangi bir sınır olmaksızın sonuna kadar seferber edilebileceği ve edilmesi gerektiği anlamına da gelir.

Ancak Husserl indirgemeyi yalnızca aşkınsal *Ben*'den hareketle ve sadece nesnenin nesneliği açısından yürütür, öyle ki nesnenin varlık tarzı ile 'bilinç bölgesi'nin varlık tarzı arasındaki farkı gerçekten düşünememe noktasına kadar varır. Aksine Heidegger, kurucu olmaktan ziyade dünyaya maruz kalan *Dasein*'dan hareketle ve varlık sorusu açısından, ontolojik farkın en âlâ fenomen hâline geldiği noktaya kadar indirgemeyi radikalleştirir. Fakat *Dasein* analitiği, en azından katı fenomenolojik kesinliğe göre, tam da bir fenomen olarak varlığa varmakta mıdır? Ontolojik farkı hakiki bir verilen olarak meydana getirmekte midir? Bu çalışmada, *Sein und Zeit*'ın (*Varlık ve Zaman*) aslında bunu başaramadığı gösterilmeye çalışılmaktadır; onun özsel tamamlanmamışlığı da bundandır.

Ancak bu açmaz aynı zamanda fenomenolojinin son bir olanağı barındırdığını da gösterir: İndirgeme yalnızca nesneliği değil, varlık sorusunu da indirgeyebilir. Kurucu *Ben*'in olduğu kadar *Dasein*'ın da yerine daha kökensel bir muhatap geçebilir: saf verilmişliğin kendisi tarafından sorguya çekilenin ta kendisi, haddizatında verilen tarafından dili tutulmuş bir muhatap kılınmaya kendini bırakan.

Jean-Luc Marion

Önsöz

Burada sonuçlarını sunduğumuz araştırmalar, verilmeyi indirgemenin ve dolayısıyla fenomenolojinin merkezine yerleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu anlamda, farkında olmadan onları ön varsaymış olan eski çalışmalarla dolaylı ama şüphesiz gerekli bir bağı sürdürmektedirler. Bu araştırmalar, ilke olarak, varlık olmaksızın özneden sonra neyin geleceğini belirlemek amacıyla daha fazla ilerlemeyi olanaklı kılmalıdırlar.

Özerk olmasına rağmen, bu çalışmamız birçok kişiye pek çok şey borçludur. Öncelikle, çalışmalarıyla, benimkinden daha eski ve daha iyi olan fenomenoloji pratikleriyle ve aynı zamanda 1985'ten beri Paris'teki Ecole Normale Supérieure'de yeniden canlandırdıkları saygın Husserl Arşivleri'nin (CNRS ilişkili birim n° 106) faaliyetleriyle bana yardımcı olan J.-F. Courtine ve D. Franck'a teşekkür etmek isterim. İkinci olarak, Leuven'deki Husserl Arşivi'nde beni sıcak bir şekilde karşılayarak projemin hayata geçmesinde büyük katkıları olan Samuel Ijsseling ve Rudolf Bernet'i selamlamak isterim. Son olarak, Michel Henry'ye sadık dostluğunun ve felsefi dürüstlük örneğinin beni ne kadar yüreklendirdiğini söylemeyi bir borç bilirim.

24 Şubat 1989

Bibliyografik Not

Husserl'in yazıları Leuven'deki *Husserl Archiv*'in sorumluluğu altında (yay. haz. S. Ijsseling), M. Nijhoff, Lahey tarafından yayımlanan *Husserliana, Edmund Husserl Gesammelte Werke* (*Hua* olarak kısaltılır) alıntılanmıştır. Ancak *Logische Untersuchungen* (kısaltılmış *LU*) için, M. Niemeyer, Tübingen, 1913 tarafından üç cilt hâlinde yayımlanan (ve 1968'e kadar yeniden basılan) ikinci baskılarının metni kullanılmıştır.

Heidegger'in metinleri, F.-W. von Herrmann'ın editörlüğünde 1975'ten beri Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main tarafından yayımlanan *Gesamtausgabe*'nin ciltlerine göre alıntılanmıştır (*GA* olarak kısaltılmıştır). *Sein und Zeit* (*Varlık ve Zaman*) için bir istisna yapıyoruz; bu eser Max Niemeyer, Tübingen, 1963 tarihli onuncu baskısından itibaren, sayfa ve satır numaraları belirtilerek alıntılanmıştır. Bazı değişiklikler yapılmış olsa bile, mevcut çeviriler kullanılmıştır. Bu nedenle, *Varlık ve Zaman* her zaman E. Martineau, '*Authentica*', Paris, 1985 çevirisine göre alıntılanmıştır.

Philosophie, *Revue de Métaphysique et de Morale* ve *Tijdschrift voor Filosofie* dergilerine, ilk versiyonlarını kendilerine ulaştırdığımız ve yayımlamayı kabul ettikleri bazı bölümleri seçmemize ve üzerinde değişiklik yapmamıza izin verdikleri için minnettarız (sırasıyla *Atılım ve genişleme. Recherches Logiques'in yorumlanmasına katkı*', sayı 2 ve 3, Nisan ve Eylül 1984; '*Ego ve Dasein. Heidegger ve Sein und Zeit'ta Descartes'ın 'söküme uğratılması*", cilt 92/1, Ocak 1987; ve '*Ontolojik Fark ve Varlık Sorusu. Sein und Zeit'ta bir kararsızlık üzerine*', cilt 49/4, Aralık 1987).